

de overend

de ovend

augustus 1990

achttiende jaorgaank no. 4

In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge. De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer over de heerd bi'j de leden /ab.

Redakteur: Johan Veenstra.

Bureau-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwerk: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Alle correspondeensie, inlichtings, adm./ab.: Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.

Tillefoon (05160)14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in 't jaor.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

INHOOLD:

Henk Bloemhoff <i>Et Stellingwarfs Woordeboek</i>	106
Klaas Knillis' Hofstra <i>herinnerings</i>	110
Klaas Knillis' Hofstra <i>mem</i>	110
<i>Van de redaktie</i>	111
Lamkje Hof-de Boer <i>'t Leven is wat meer as warken</i>	112
Lamkje Hof-de Boer <i>Aandere tiden, aandere gewoonten</i>	114
Lamkje Hof-de Boer <i>Droom- en woonkeuken</i>	116
Harmen Houtman <i>Petrettien</i>	119
Oene Bult <i>Stelling</i>	120
Boele Land <i>Fellow</i>	122
Johan Veenstra <i>Column</i>	126
Peggy Klinkhaemer <i>De melkbusse</i>	127
Harmen Houtman <i>Vincent zien schoenen</i>	128
Lodewiek H. <i>Dagboekfragmenten 1989</i>	129
Klaas Knillis' Hofstra <i>ieje + ikke = wi'j</i>	133
Klaas Knillis' Hofstra <i>duuster</i>	133
Klaas van der Weg <i>Daegelikse dinkies</i>	134
Bote Stellingwerf <i>Teken</i>	136

Henk Bloemhoff

Et Stellingwarfs Woordeboek

ni'js van de buren

Disse keer wo'k et even hebben over wat ni'jgies en over et vervolg van et projekt, en dan wo'k ok nog even weer naor oons mooi materiaol gaon.

Zoas jim, woordeboekmitwarkers, en ok jim, aandere vaaste lezers van disse rebriek misschien nog wel weten, maeken wi'j veur een groot pat gebruik van de vraegekaorties die ok deur Drente gaon. Mit de uutwarking van et Drentse materiaol is now an et Nedersaksisch Instituut in Grunningen begonnen. Et ofvraogen in Drente is intied stopt. Dat wil zeggen, deur de bezunigings mossen ze daar op een vloggere maniere de woorden ofvraogen die et biezunderst binnen. Dat is al mit al hadde genog gaon. De tied vligt, ok mit woordeboekprojekten. Veur de zommergekaansie al is de zaeke in Drente ofrond. De meeste groepen daore vunnen et mar slim spietig, dat et now oflopen is. Van 't haast zullen d'r in Drente, as een soort ofslutingsfestijn, nog een zeuvental mitwarkersbi'jienkomsten hullen wodden. Waor dat veur et schrieven van et woordeboek neudig is, zal toch nog now en dan een beroep daon wodden op verschillende meensken.

...en bi'j oons dan?

Bi'j oons bin we nog altied drok doende om geld bi'j mekeer te kriegen veur et uutschrieven en uitgeven van et woordeboek. Dat duurt allemaole netuurlik wat lange, mar de vaort zit d'r in, dat an et aende van et jaor zal d'r wel dudelikhied wezen. Et is zo dat d'r op et heden nog anvraogen liggen bi'j verschillende foonsen en instaansies. De meeste veurtekens bin geunstig, en we hebben goeie hope dat et now lokken zal. Wie d'r allemaole mithelpen en hoe, dat zuwwe pas in de eupenbaorhied brengen as et allemaole echt zwat op wit is. Oonze plannen om et projekt uut te voeren bin veurlegd an verschillende deskundigen. De wieze van uitvoering het ieders instemming, dus van dat bin d'r gien perblemen.

Et ofvraogen zal, krek as in Drente, binnen niet al te lange tied stoppen. Nog een jaor, en dan biwwe d'r deur. Dan holen dus die gezellige maandelikse invulaovenden of -middaegen op. Jammer, an de iene kaante, mar an de aandere kaante moet d'r een keer een punt aachter. Om et woordeboek te maeken is et dan ok wel genog. Et is dan wel verantwoord om zo te zeggen, en as d'r bi'j de uutwarking toch nog vraogen binnen, zal d'r nog wel es een keer beld wodden mit disse en gene. Ok in Stellingwarf zuwwe netuurlik, krek as in Drente, op ien of meer bi'jienkomsten et ofvraogen op een biezondere maniere perberen of te sluten.

spats over spatsies, of spatsies of spats?

Et woord *spats*, dat 'drokte', 'ophef' betekent, ston bi'j mi'j al wat langer op et lissien. Et leek wat eigenaorig dat dat woord, dat zo op et hoogduutse *spaß* liekt, ok ongeveer zo in oons Stellingwarfs veurkomt. In et Duuts betekent et 'grap, gekhied, plezier', mar bi'j oons is de betekenis een betien aandere. Dit woord *spats* wodde ofvraagd op oons vraogekaortien 10532, en ik zochte d'r ok es wat veerder naor in de woordeboeken. Jim, woordeboekmitwarkers, hadden d'r mar weer mooie zinnegies mit geven. Veur zoveer jim et woord *spats* bruukten, netuurlik!

'Ze kun altied zoe'n spats (of: drokte) maeken om dat maegien' (Db)

'Maek daor mar gien spats van' (El)

'Jim moe'n niks gien spats maeken' (Nbk)

Doe ik die zinnegies wat odderde, kwam d'r, zoas bi'j zoveul woorden, ok weer een mooi verschil tussen de dörpen naor veuren. Want zie de volgende zinnegies mar es:

'Die het me toch altied een boel spatsies' (Nt, Spa)

'Jim moe'n niet zoe'n spatsies maeken' (Stegg)

'Niks gien spatsies, jonges, wi'j moeten an 't wark' (Olae-Nlae)

Meerstal is et zo mit oonze Stellingwarfse taelverschillen, dat de greenzen dan weer hieze lopen, en dan weer daore. Ik schreef al vaeke dat de gemientegreenzen van dat niet zo belangriek binnen. Mar in et geval van *spats* liekt et toch wel wat uut te maeken, ok al bin d'r inkelde uutzunderings. Want uut Oost-Stellingwarf kreeg ik allienig *spats*. In West-Stellingwarf kreeg ik die vorm allienig uut Pe-DbI en Op, al gefit dat laeste dörp ok *spatsies*. Veerder kwam *spatsies* allienig mar uut West-Stellingwarf. En daor kreeg ik ok nog de vorm *spatties* weg:

'Om zoe'n onbenulligheid maekt hi'j toch een spatties' (Bdie)

Uut al disse zinnen blikt dus inderdaod een betekenis 'drokte', 'ophef', 'overdreven reakties', 'kapsones'.

Mar hoe zit dat now mit et Duuts? Lao'we eerst es wat om oons henne kieken. In et materiaol veur et Drentse woordeboek zit *spats* ok. Et Fries woordeboek van Zantema (1984) gefit et ok in die vorm, en ie lezen daor ok in: *gin spats* = niks. Ter Laan zien Grunninger woordeboek (1929) gefit *spats* en *spatsmoaker* = drokte-maeker. En dan mien Grote Van Dale van 1961. Die is wel niet meer zo jong, mar daordeur is hi'j in dit verbaand krek wel interessaant. Die Van Dale van 1961 gefit *spats* = drokte, ophef, inbeelding, en de utdrokkings *veel spats maken, hebben*. In sommige streken zol *spats* ok 'lol' betekenen. *Spatsies* ontbrekt d'r in. Mar staot *spatsies* dan veerder hielemaole allienig op 'e wereld, en wel in West-Stellingwarf? Dat zoj' zo haost daenken! Mar toch... et ni'je etymologische woordeboek van P.A.F. van Veen (1989) gefit èn *spatsies* èn *spats*. Beide kommen uut et hoogduuts,

schrift Van Veen, en die tael het et weer uut et latiense woord *expassio*, dat 'et uutspreiden' betekent. En de Grote Van Dale van 1984 gefte verempeld *spats*, *spatsies* en... *spatjes*, een vorm die we nog niet tegenkwammen. Mar kieken we in Van Dale's *Groot woordenboek van hedendaags Nederlands* (1984), dan bliekt dat daor allienig *spatsies* in opneumen is. *Spats* was daenk' niet meer gewoon genog om et as een gangber woord op te nemen veur et Nederlaans. Wiels in die 'oolde Van Dale' van '61 *spatsies* iens niet veurkomt! Ok et grote *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, et WNT, gefte allienig *spats*. Zo te zien het *spatsies spats* in et Nederlaans inhaeld. Mar, wie wet, maek ik daor wat te vule *spats* omme, en is d'r een wat minder zwaorwichtige oorzaeke. Bi'jglike keuzes die een betien toevallig deur de woordeboekeschrievers maekt binnen. Al maeken die daor deurgaons gien gewoonte van!

Hoe komt Stellingwarf now aenlik an zien *spats* en an zien *spatsies*? Et zol wezen kunnen dat we *spats* via et oosten en evt. ok via et Fries kregen hebben. We moe'n de invloed van de kontakten mit Duutsers in et veerdere verleden veural niet onderschatten. Om over die meniere van 'importeren' in oons geval meer geweer wodden, vargt nogal wat pluzen, liekas over de meugelihied dat beide vormen gewoon via et Nederlaans in et Stellingwarfs te lane kommen binnen. Ik laot dat dus mar even eupen. *Spatsies* het, zoas de zaeken d'r now bi'j staon, in elk geval meer kaans rechtstreeks uut et Nederlaans te kommen, want de woordeboeken daor ik in keek, geven de indrok dat *spats* de ooldste vorm is. Waor et Nederlaans dan *spatsies* weg het, is et volgende perbleem. Ok dat voert riekelik veer, mar toch mar even et volgende. *Spatsies* wodt nuumd in et Bargoens woordeboek van E. Endt (1972), en zol dus as een soort volkstaelwoord zien wodden kunnen. Endt wist op verbaand mit et woord *kapsies* = *kapsones*, dat etzelde as *spatsies* betekent. Et liekt me toe dat *spatsies* zien *ies* kriegen kon deur overienkomst mit dat woord *kapsies* wat de betekenis en klaank angaoet. Mar et hierboven nuumde *spatjes* in et Nederlaans dudet krek op verbaand mit et verkleinwoord. Misschien is et Nederlaanse *spatsies* wel ooit ontstaon as een verkleinwoord van *spats*, in ien of aander westelik dialekt. Of misschien hebben de meensken *spatsies* begrepen as *spatjes*, dat laeste zol ok hiel goed kunnen. Zonder veerdere gegevens over et kom-of is et gien doen en geef echt uutsluutsel; et blijft raoden. Mar al mit al is et wel wat begriepeliker wodden, hoe in Bdie zomar *spatties* opduken kon. As een verkleinwoord bi'j *spats*, of as een soort 'verbetering' van *spatsies* tot *spatties*, al of niet via et Nederlaans.

Op 9 juli 1990 raekte op de leeftied van 85 jaor oonze trouwe
woordeboekmitwarkster, Vrouw

Aaltje Teijema-Dragstra

van Donkerbroek weg. Zij het heur altied slim inzet in de woor-
deboekgroep van heur woonplak, en hadde een waarme belang-
stelling veur oons woordeboekwark.
We zullen heur altied slim erkentelik bliieven.

Bestuur en passeniël.

Klaas Knillis' Hofstra

herinnerings

omhogens deur de stille bomen
lope ik zachies te dromen
over hoe as et vrogger was
een oold prentien achter glas
et liekt mezels niet ienend meer
herinnerings doen seins zeer
ik wete wel alles veraandert
et grös, de dele, de baanders
et is misschien mien hiem niet meer
de tied van doe liekt veer
herinnerings bin bleven
al duurt et ok mar even
de wolkens bin dezelden bleven
ik herkenne mezels nog even
de tied tikt stille deur
ik heur dat ik niks heur
geluden fluusteren deur de naacht
hebb' ik daor zo lang' op waacht
herinnerings bin veer
herken mezels niet meer

Klaas Knillis' Hofstra

mem

as levensraad gaf ie et an mi'j mit
doe niks waor aj' laeter spiet van krieggen

ik hebbe je raad opvolgd
ik hebbe van alles daon
ik hebbe nooit spiet had

en toch
spiet et me seins
da'k naor je luusterd hebbe

Van de redaktie

Jim kennen vanzels allemaole de Friese dichterstillefoon *Operaesje Fers* wel (058-131313). Mar wussen jim dat et Nedersaksische taelgebied ok zoe'n tillefoonnummer het. Sund meie 1984 bestaot naemelik de *Literatur Telefon Ostfriesland* en in de goeie zes jaor dat die literatuur-tillefoon bestaot, is et nummer 129.000 keer beld. Dat is 1766 keer in de maond. Niet gek. Woj'm ok es bellen? Et nummer is 09-494911156.

Helpen jim ok weer te sutelen? De sutelaktie is van 't jaor op 6, 10 en 13 oktober. We kun jim hulpe best bruken. Geven jim jim even op?

Op 28 september verschient d'r een ni'j boek van Johan Veenstra. Et is een vervolg op *Lamert en Lutske* en et hiet *Lamert, Lutske en Doerak*. D'r staon 25 ni'je verhaelen in. Et eerste exemplaor zal bi'j Dragt in Wolvege deur de schriever anbeuden wodden an wethoolder Jan Menger van West-Stellingwarf.

Et eerste *Lamert en Lutske*-boek is trouwens zo staorigan uutverkocht. Daor verschient bi'jkotten een twiede drok van.

En de twie romans van Johan Veenstra *Een vlinder van zulver* en *Naachs goelen de honnen* bin ok schone op, dat daor komt ok een twiede drok van uut.

Op zaoterdag 29 september verschient de Dirk Kerst Koopmans-kelinder 1991. Et is veur de twiede keer dat de Schrieversronte een kelinder mit prenten van Koopmans uutgeft. In 1983 gebeurde dat ok.

Op zaoterdagmiddag 29 september staot bi'j boekhaandel Zwikstra in Wolvege alles in et teken van Stellingwarver boeken. Een stokmennig schrievers bin anwezig om boeken te signeren. Dat bin: Johan Veenstra, Karst Berkenbosch en Dirk Kerst Koopmans.

Drie radiopraoties van Vrouw Hof

Van oktober 1989 t/m juni 1990 weren Lamkje Hof-de Boer en Johan Veenstra omstebeurten wekeliks veur Omroep Friesland te beluustren. Vrouw Hof is d'r now mit ophullen. Johan Veenstra gaot, nao de vekaansie, in september allienig wekeliks veerder. In disse Ovend drokken we drie van die radioverhaelties van Vrouw Hof of. Een herni'jde kennismaeking veur de meensken die ze indertied veur de radio heard hebben. Een eerste kennismaeking veur de meensken die et niet heard hebben. (red.)

Lamkje Hof-de Boer

't Leven is wat meer as warken

Hej'm dat ok wel es, vrouwluden, of misschien manluden ok wel, daj'm gien nocht an 't wark hebben? Now ik heb wel es zoe'n riete, heur, dat wil ik best weten. En 't mooiste is, vien ik now, da'k daar dan an toegeven kan. Och heden nog an toe, a'k dan nog weer terogge daenke an vroeger, dan mos ie altied. Ik weet nog van die mevrouw die, as ze vot gong, mi'j altieten zovule bestelde, want ze was doodsbenauwd da'k anders es ledig zitten kon.

Zo gebeurde et ok een keer, dat ze mi'j weer van alles opdreug. "En," zee ze doe, "als je dat allemaal klaar hebt, dan moet je 't kamertje van de jonge meneer nog maar een goeie beurt geven." Wat d'r veerder van mi'j vraogd was, dat dee ik wel die dag mar dat "kamertje van de jonge meneer" dat geleufde ik wel. Die snuiter was haost nooit thuus, dus dat kaemertien was niet stoffig of zo wat. En wat dee ik doe? Ik zette de waspot eupen, ik aaide hier en daar evenpies mit een stofdoek over en gong doe heerlijk zitten mit een boek uut zien boekekaaste op 'e schoot. Een heerlijk uurtien was dat doe en schuldgevuul? Och waaromme? Ik dee veerder veur zoveer mi'j docht altied mien plicht en ik kon hier dus gien piene in 't lief over hebben. Et mooiste vun ik nog dat mevrouw laeter zee, doe ze et kaemertien inspekteerde: "Het ziet er weer heerlijk fris uit en het ruikt zo lekker naar was." Gien wonder, mar ik gnees doe inwendig wel een betien. En 't is krek zoa'k in 't begin al zee, daaromme bin ik now zo bliede mit die vri'jhied om daar zels over te beslissen, over jow tied wat de dagindieling angaot.

't Was lessend ok een keer zo. Ik zat morgens al op 'e tied in 't zunnegien achter 't huus. De tietelrozen stonnen in de bluui, de voegties vleugen van de iene polle naor de ere, want ze hadden blikber et veurjaor ok al wat in 't zin. Ik geneut zomar even stille, mit de hanen in de schoot, van al die dingen, doe d'r inienen iene om de hoeke kwam. "Zo, haj't al weer verdiend?" zee 't vrommesien. Ik zee doe, da'k niet wus, a'k et verdiend hadde, mar ik durfde et d'r wel van te nemen, want zo zee 'k: "Ik hebbe es argens lezen daj' de tied nemen moeten om gelokkig te wezen. En dit was ien van die mementen. "En," zo zee ik tegen heur,

"ik doe d'r gieniene mit tekot." "Och," zee ze doe, "misschien moet ik eerst wel zo oold wezen as jow om d'r ok zo over te daenken." En doe kregen we een hiel aorig gesprek. En wat zee ze doe ze votgong? "Och," zee ze doe, "eins maeken wi'j oons vaeke vusen te drok over dingen dat niks om de hakken het. Mar kom, ik moet now neudig vot, want ik moet vanmiddag naor de kapper en vanaovend moe'n we bridgen." En vot was ze. En ik docht doe: Ik *hoef* niet naor de kapper en ik *moet* niet bridgen. Ik *mag* bepaolde dingen en dan bin dat dingen die mien leven op een hiele plezierige maniere vullen en verrieken. Bij'vreurbeeld et naor de meensken toe gaon te vertellen. Dat gefit mi'j voldoening en veur mien gevuul de meensken ok. Op zoe'n maniere is et hiel belangriek daj' nog kiezen kunnen veur jow eigen invulling van de tied.

Dat is ok wel es verschillend van tied tot tied. As ik et es een schoffien wat riekelik drok had hebbe, dan vien ik et ok heerlik om lekker thuus te wezen. En dan niet om alles overhoop te haelen, mar om te doen waor as ik nocht an hebbe. Want dat ontbrekt d'r veur een hieleboel meensken wel es an in disse tied. Ik zol zeggen, vrouwluden, zet de pot mit wriefwas mar es eupen, leg de bienen es op een stoel en neem een mooi boek. En dan hoeft dat ok nog niet stiekem te gebeuren, want et is gien schaande!

Aandere tieden, aandere gewoonten

As vroeger hasems et meerste wark op et laand en de bouw an de kaant was, dan wodde et tied om es wat te stellen. D'r gong bericht naor familie of kunde as ze es te gaaste kommen wollen. Auto's en tillefoon weren d'r doe niet overal en dat gong dan over de post. Ik weet nog dat d'r bi'j oonze volk een briefkaorte kwam en wiels dat de post him overgaf, zee hi'j tegen oonze mem: "Jow gaasten kommen niet, Vrouw de Boer." Laeter schreef een zwaoger van mi'j mit rooie ink (hi'j was schoelemeester) op een briefkaorte: Hebben jim die ni'jsgierige postbode nog? As diezelde bode, die doe die briefkaorte bezorgde, dat doe ok lezen het, dat bin we niet geweer wodden.

Mar goed, as die gaasten vroeger van veren kwammen, dan gebeurde dat nogal es mit de riederij'e (een tilberie of glaezene waegen) mar ok wel es lopende, soms wel meer as een ure aanderhalf. Mar ze hadden dan wel een goeie dag in 't veuruutzicht, koffie mit een klonte en een stok koeke, daornao een borrel en dan een goed maol eten. Middags nao de thee zetten ze dan meest weer of.

Mar d'r kwammen ok vaeke aovendpraoters. Wi'j laggen dan al achter de bedsdeurties, mar we vongen wel es et ien en 't ere op. En et gong d'r vaeke wel fleurig an toe! En dan mos et slokkien nog kommen! Veur die tied gongen ze dan even achteruut. De manluden achter de koestatten langes, mit zo now en dan es een stark verhael en de vrouwluden gongen naor 't husien, dat achter op 'e stal was. En dan kwam de flesse op 'e taofel. En daor kwammen gien happies bi'j, zoas we dat tegenworig wend binnen, mar schinkebroggies. Van die oolderwetse boereschinke, plakkies wel drie, vier keer zo dikke as de flinterties van now. Die aovendpraoterij'e wodde as et half kon bi'j lochte maone steld. De wegen weren doe overal nog lange niet verhaddend en de sloden hier en daor beheurlik bried. Bi'j iene misse stap kon et gebeuren, dat iene van de praoters laeter bepraot wodde, want zoks bleef nooit stille en 't was doe ni'js.

Vandaege-de-dag komt d'r wel aander ni'js op oons an. Mar et gaot hielendal anders vandaege-de-dag. Veural ok mit vesites en votgaon. Ze zeggen wel vaeke: Ie moe'n mit de tied mit gaon. Wat vroeger een tied was om weer naor huus te gaon, is now vaeke, veural veur 't jongvolk, een tied om vot te gaon. Wat dat angaot is 't mar goed dat de oolden niet bi'j de kiender of de kiender bi'j de oolden inwonen. Die tied hewwe gelokkig had, want et zol hiel wat huselike onienighied tewege brengen kunnen. Want now wi'k jim nog even vertellen, dat ik mit disse ni'jmoodse verschiensels ok wel es wat muuite hebbe, al vien ik mezels nog niet iens zo oolderwets.

Now, ik zol lestdaegs es op een aovend aovendpraoters hebben. Jongvolk. Om acht ure zat ik mit de knappe jurk an en de koffie klaor te waachten. De overgedienen hadde 'k eupen laoten, dan kon ik de auto ankommen zien. Now is d'r bi'j oons op et pleintien nooit zovule te beleven, mar tot twee keer toe, kwam d'r toch een auto an. Mar a'k krek in de bienen zol, verdween hi'j ok weer. Ik begon al es wat te pruttelen van: Waor blijft zok volk now, of zollen ze 't vergeten of zol de auto niet willen? En dan is drie kertier lange, want doe weren ze d'r dan einde-

lik. En doe 'k zee, da'k haost ongerust wodde, zee et jonge vrommesien: "Et is toch nog vroeg, nog krapan negen ure." Doe he'k mi'j mar stille hullen. En et wodde veerder een hiele gezellige aovend en dan wil de tied wel omme. Mar doe et mittertied al over ienen wodde, doe wodden mien oogleden toch wel wat zwaor en ik dochte: Om mien pat meugen jim now wel vot gaon. En as 't dan twie ure is zeggen ze: "Zuwwe mar niet es opstappen, want jow willen misschien wel op bedde." En dat geef ik dan mar eerlik toe.

Ja, zo gaot dat tegenworig en ik daenke, dat de oolderen die now naor mi'j luustren, zitten te nikken. En aj' dan die verhaelen heuren over zok soorte van dingen, dan hej' nog wel es te doen mit de oolden van opgruuiende jeugd in disse tied. As 't jongvolk now in 't weekaende vot gaot aovens, dan doen ze dat niet eerder as dat een hieleboel meensken al over beddegaonstied praoten. En dan kommen ze weer thuis hiel laete in de naacht of vroeg in de morgen, hoe aj't mar numen willen. En daor wo'k et now nog even over hebben. As mien breurs vroeger zundagsaovens naor de meid gongen, dan zee oonze mem wel es: "Ik geef me niet eerder daele as dat alle jongen thuis binnen." En zonder dat ze ze zag, wus ze an bepaolde geluden wie d'r thuis kwam. En dat wodde wel es hiel laete, zo om melkerstied. Ik bedoele mar: Is d'r wat dat angaot wel zovule veraanderd? Oolden blieden oolden en tieden...?

Droom- en woonkeuken

D'r bin van die ni'jmoodse woorden, die as wi'j vroeger niet kenden. Daor hej' now et woord droomkeuken. Jim kommen et grif ok wel es tegen in volblaeden of op 'e tillevisie. As ik dat zie, dan daenk ik, en dat is dan ok wel terechte docht ik: Ze wiezen oons d'r riegelmaotig op, dawwe zunig wezen moeten mit de energie. Mar kiek dan es, wat d'r allemaole an energievergriemende apperaoten in zoe'n keuken zitten. Ik zeg wel es: Een huusvrouw die zoks allemaole het, kan mit de zundagse jurk an et wark wel doen. Now bin d'r een hiele protte vrouwluden die daegs en zundags liek lopen. En een schölk veur is d'r al hielendal niet meer bi'j veur de meersten.

Mar goed. Aj' now zoe'n droomkeuken hebben en ie wonen ok nog in een droom van een huus, dan zoj' zeggen dat d'r niks meer te weensken is, temeensen aj' dan ok nog de man van je dromen tegenkommen binnen. Mar et schient mar al te vaeke zo te wezen, dat dat allemaole niet et gelok van een meenske bepaolt. En now wil ik wel een eerlike bekentenis doen: Ik kieke nog wel es in 't iene of 't ere roddelblad, waor dan et privéleven van de meensken uut de artiestewereld laank en bried in uutmeten wodt. Daor bin ok mennig onder, die in een droomhuus wonen, waor grif ok wel een droomkeuken in zit. En toch hebben ze nao lange of kotte tied et nocht van mekeer en van alles of. Scheiden is ommes onder dat volkien an de odder van de dag. De droom is dan weer uut.

En dan daenk ik wel es... Ja, waor zol ik dan an daenzen? Now, an die oolderwetse woonkeukens van vroeger. En dan wol ik now vraogen an jim die luustren om te perberen in gedaachten mit mi'j mit te gaon, zoe'n zestig, zeuventig jaor leden, om even te kieken in de keuken bi'j oons thuus.

Et was d'r sober, mar dat was in die tied hiel gewoon bi'j de meeste meensken om oons henne. Een roodvarfde hoolten vloer mit een China matte onder de taofel, die as in de midden ston, en waor as de pietereulielaampe boven hong. As 't volk niet in huus was, stonnen de stoelen mit de rieten matten om de taofel henne en in een riegel tegen de beddeschutten. Onder de hoge schostienmaantel ston bi'j de winterdag de kookkachel, die zoemers naor de stookhutte verhuusde. Veur de kookkachel ston dan de kolomkachel, want eers was 't niet waarm te stoken. In de hoeke naost de schostienmaantel was een vaaste diggelkaaste, waor onderin een kleine ruimte was veur de turfbak en wat hoolties. In de hoeke daorveur en bi'j et raem was mem heur plak, want zi'j was de potkoker en zo hadde ze alles dichte bi'j de warken.

Alle daegen ston de grote iezeren bri'jpanne op et vuur mit soepengottenbri'j. En dan mos mem vaeke in de bienen om die omme te ruren mit de grote hoolten slief, om anbranen te veurkommen. En in de ovend de spekpanne en et spek dat zo now en dan ommekeerd wodden mos. As d'r dan es een praoter kwam, kon dat gewoon onder de bedrieven deur gaon. As et dan eterstied wodde en 't volkien anschikt was, dan wodden de pannen op 'e taofel zet. Die hadden vaeke een zwat gat en daorveur laggen d'r altied een peer plaankies op 'e taofel. Elke zaoterdag

wodden ze ofbuund. As 't maol behemmeld was mossen ze nog even bekommen en dan mos elk weer an zien wark. De manluden gongen achteruut en de vrouwluden deden et huuswark. De schottels mossen wusken wodden en d'r kwam iene mit veger en blik om de tugies op te tippen. Veural in de tied dat de manluden nog wel es wat hujzaod an de sokken mit in huus nammen, was dat wel neudig. Aovens as nao 't wark et laeste maol beredderd was, nog evenpies weer mit veger en blik bi'j langes en de stoelen wodden dan te plak zet. Mem bestreek onderhaans dan et vuur en 't volkien verdween achter de bedsdeurties. In de keuken, waor as de hiele dag stookt en smookt wodde, sleupen ok goenend. En ik hebbe eins nooit verneumen dat ze doe klaegden over etenslochies of wat dan ok. En toch kwam d'r veur de frisse locht bi'j 't zoemerdag es een horregien onder 't raem. En zo speulde him in zoe'n oolderwetse woonkeuken hiel wat of. En wat d'r ok nog was, dat was huselikhied en gezellighied.

Dat overdocht ik allemaole doe ik in mien kleine mar geriefelike eupen keukentien mien pottien an 't koken was. En de ofzoegkappe zorgde d'r veur dat d'r gien lochies hangen bleven. En dat brocht mi'j op 'e gedaachte van dit verhael. Gien droom mar wat een dierbere herinnering veur mi'j betekent.

Mit D.K.K. d'r op uut! (I)

Zo zag Dirk Kerst Koopmans Ezinge in Grunningerlaand.

Harmen Houtman

Petrettien

I. Petrettien achter spiegelglas,
een man, een vrouw, wat brune kleuren,
beeld van wat heur trouwen was,
d'r liekt haost niks op te gebeuren.

Boekettien in een vrouwehaand,
wat rozen, anjers, linten hangen,
in een stief en strak verbaand,
wat een klein en stil verlangen.

Refrein:

Foto uut verleden tied,
wil ie jow geheim wel kwiet,
of is dat d'r misschien niet.
Foto in een brune kleur,
't leven gaot mar hieltied deur
en daor hewwe foto's veur.

II. Verzettien op een veurjaorsdag,
veur heit, veur mem, wat ere kunde,
dikke boek en zonder lach;
et risseltaot van daegen zunde.

Petrettien achter spiegelglas,
wat stof, een krass', wat spinnen daansen,
goed da'k an et stoffen was,
'k zie heur ogen eind'lik glaanzen.

Disse liedtekst wun in jannewaori de eerste pries op een wedstried van de Stichting Literaire Aktiviteiten 'a propoz' uut Oosterwoolde. In 1983 ston et as gedicht in de *Lyrische Courant*. In 1989 maekte ik d'r een refrein bi'j, zodat de kaberetgroep *The Flying Stars* uut Hooltpae et zingen kon. De wieze die ik d'r bi'j bedocht, zong ik op een cassettebaand in. Doe 'k de eerste pries wunnen hadde, wodde de tekst 'opni'j' op meziek zet.

Stelling

Ok an Stelling wodde de vraoge steld, wat veur boeken hi'j et liefste las en wat veur films hi'j graeg zag. Daor hoefde Stelling niet lange over nao te daenken om zien bescheid te geven. a) Stelling lest op et heden krapan niks, nog gien scheurkelinderblattien en de kraante kwaolik. Dit tiedschrift vormt de ienigste uutzundering op 'e riegel. Niet alliend omreden hi'j daor zels in schrift, mar vule meer omdat et in de tael van je eigen moeke schreven wodt (over de greenzen henne van et Grunnings, Drents en Twents hoeft van him dan ok niet), makkelik in de haand ligt om an de koffietaofel of op bedde in te zien en de drok redelik goed is, al mochten die kotte gedichten van Bote en Knillis veur de ofwisseling best es in een grotere letter drokt wodden en gleenstert et gladde pepier bi'j et locht van de leeslampe wel es wat te vule naor zien zin. Een betien roeger zol perbeerd wodden kunnen. En et blad is goedkoop. Waor kriej' zoveule en zok goed leesvoer veur zo weinig geld? Daor kan gien *Strikel* of *Hollands Maandblad* tegenop. Al mocht et blad wel wat vaeker en op 'e tied bi'j him over de heerd kommen en dubbeld zo dikke wezen, mar ja, et moet wel bestuverd wodden en niet alliend "oons Zeeuwen bin zunig".

En daor hej' de leeskuultuur van Stelling dan wel zo ongeveer mit had. Wat moej' now in de goedighied mit een Harry Mulisch an of een Heinrich Böll? En Rink van der Velde komt nooit tot wat ni'js. Wie wel in Friesland? Misschien dawwe aanstoons uut et Oosten nog wat goeds verwaachten kunnen, of uut et hoge Noorden, de rest van de wereld is al te vule veringelst mit die oolde Shakespeare en ere verduvelde vassen. Waor as Stelling mar mit angeven wil, dat hi'j zien schriefwereld wel kent, mar d'r gien hoge pette van op het. Achterberg? Marcel Emants? De biebel?

Et leven, vol van minne en beste verrassings, is vule meer de muuite weerd, as de meeste boeken en films die daor mar een slop oftrefsel van binnen. Mar meugelik is Stelling tevule een boer in et diepst van zien gedaachten om al die burgerlike lektuur bi'j De Slegte weg warderen te kunnen. Moej' es zien as ze weer zoe'n flodderige of hoolten nederlaanse speulfilm maeken, waor as een protte meensken vanuut Hilversum en Amsterdam een batse geld mit verdienen. Niet iens de muuite weerd om de klompen veur uut te trekken bi'j de ingaank van de filmhuzen. Mit een inkelde uutzundering as *Eije Wiekstra van Grotegast*, mar dan nog geven die Hollaanse speulsters te zien dat ze et arbeidersleven niet kennen en argert Stelling him an de trukies die ze zichtber dudelik in de studio uuthaelen, wiels d'r gien mooier decor is as b.g. de Kaele Dunen. Misschien is et daaromme ok wel, dat Stelling et meeste van netuurfilms hoolt, b.g. *Voegelvlochten* en *Waeterwille* en daor hoej' tegenworig de deure niet veur uut aj' een goeie kleurentillevisie hebben. Alliend hebben die films et bezwaor, daj' altied kieken moeten mit de ogen van een aander (vaeke stedelingen, die van de netuur ok niet alles ofweten) en daj' de wiend en de regen, de zonne en et waeter niet vulen en pruyen kunnen en de benten roeken. Mar misschien komt d'r mittertied nog es een

Stellingwarver film van de bovenste planke.

"Maek die zels dan," zo heurt Stelling Femmegien van de kaemer uut raozen. Blikber het hi'j et ien en aander over boeken en films luudop docht en het Femmegien de vlagge weer uuthangen. Ze veert vot: "En de boeken dan die aj' zels schreven hebben?" "Die bin te goed en wodden dus niet verkocht," wol Stelling as bescheid geven, mar hi'j hoolt him mar stille. Ankem weke gaot hi'j mit de vrouw dag en naacht et ien en aander uuthaelen, fietsen, uut gaasten en zo wieder, waar as gien boek of film zo et echte leven op pepier en doek brengen kan. Zels Johan of Lodewiek niet, al het Stelling daor wel een protte respekt veur, krek liek as veur Marjo en Peggy, al zol Femmegien et heur verbeteren kunnen, mar die schrift en filmt niet. Dot belangrieker dingen, zoas pankoekbakken, bedde verschonon, plaanten waeter geven, kiepevoeren en nog een hieleboel meer. Pattietoeren wel twee tuten geven. Iene an de katte en de aandere an de hond. Want zo goed as die et mit mekaander an de Boverweg vienen kunnen, daor zollen een protte meensken een veurbeeld an nemen kunnen. Stelling ok?

Fellow

Mien buurman Wander kwam mit de kop om de hoeke van 't huus, hi'j zag d'r wild en overstuur uut. Hi'j keek vlogge de tuun in en veurdat ik bi'j de deure was, was hi'j al weer verdwenen. Nao een dik half ure kwam hi'j weeromme. Ik scheut naor buten en vreug: "Zuuk ie wat?" "Fellow is votlopen," zee hi'j triestig.

Now moej' weten, dat Fellow zien hontien is, zoe'n stabi'jgien. Stabi'jgies bin lieve, mar eigenzinnige honties. Zels hebben we d'r ok iene. Die hiet Loeks. Now moe'k je toch eerst effen vertellen, hoe wi'j an Loeks kommen binnen en waaromme we him Loeks numen. Mien dochter woont mit de familie in de stad Grunningen. Drie jaor leden belde ze mien vrouw op: "Ik hebbe een perbleem," zee ze, "mien buurvrouw het in de sni'j (et was in de tied van de elfstedentocht, dus in feberwaori van zeuvenentachtig, hatstikke koold) twie hiele jonge honties vunnen, half bevreuren. De smeerlappen zullen ze grif naachs in de sni'j gooid hebben, omdat ze ze kwiet wollen. Now zocht ze een plak veur die biesies. De iene is d'r slim an toe, de ere giet nog wel. Jim hebben zoe'n groot hiem en now hadde ik docht, dat jim dat hontien d'r nog wel bi'j nemen konnen." "Komt niks van in," zee mien vrouw wat bremstig, "we hebben al twie honnen. Et is hier now al haost een dieretuun mit al die schaopen, kiepen en doeven. Meer as twie honnen wi'k niet op et hiem hebben." "Mar oolde Rekel is al vuuftien jaor," perbeerde mien dochter, "die leeft niet zo lange meer." "Gien spraoke van," brocht mien vrouw d'r tegen in. "Mar mem kan toch niet veur heit beslissen?" zee mien dochter nog. Mar mem wol d'r niks van weten.

Aovens gong de tillefoon. Of mien vrouw now vot was of dat ze niks zegd hadde uut benauwdens dat ik et hontien toch hebben wilde as ik d'r van heurde, ik weet et niet meer, mar ik nam de tillefoon op, argeloos. "Mit Joke, heit," en doe kwam et zielige verhael over dat aarme hontien. Mar vanzels gien woord over wat mien vrouw tegen heur zegd hadde. Vrouwen kun toch zo deurtrapte liep wezen! Een dag laeter weren wi'j een hond riever, onder slim pruttelen van mien vrouw. Ik kan niet zo gauw nee zeggen, moej' weten, veural niet, as et om zielige biesies giet. Et diertien mos nog een naeme hebben. Ik deupte him mit de naeme Loeks, naor zien beroemde stadsgenoot Ome Loeks, ja, ie raoden et al, die van et "Peerd van Ome Loeks." Een weke laeter zag ik in een stadsblad, dat toevallig ok nog Loeks hiette, een foto van Loeks zien zussien. Daor wodde nog altied een plak veur zocht. Laeter he'k heurd, dat et biesien een poerbest plak kregen het op een spullegien in et Grunninger laand.

Mar now weeromme naor Fellow. Twie jaor leden hebbe ik him mit buurman Wander uut et asiel haeld. Wander woont alliend, zoe'n vierhonderd meter veerder as oons et laand in. Wander en ik bin beidend tuunliefhebbers en bi'jehoolders, beidend op pensioen. Wander warkte as militair in ien van de kezones in Stienwiek en kon d'r veurig jaor mit vievenviefstig uut. As d'r wat is helpen we mekeer. Omdat hi'j zo alliend woont, hadde ik al es veurzichtig zegd, dat hi'j naor een hond uutkieken mos, et liefste iene uut et asiel. Hi'j hadde d'r niet zoe'n nocht an, zee hi'j, mar op een goeie dag kreeg ik him toch zo wied. Wi'j mit

'n beidend in mien bussien op et asiel an. De staank daor benam oons bi'jkaans de aosem en de kop wodde oons mal van et gejank en geblaf. We vertelden waar we veur kwammen. We mossen mar es even om oons henne kieken, zee de beheerder. Now, ie konnen mar uitzuken, d'r weren honnen in alle maoten, vorms en kleuren. Hiele kleine kefferties en grote bullebakken mit de kop vol reenfels en ziever an de bek, kothaorigen en goenend, die d'r uutzaggen as ballen haor, waar alliend een zwat neusien en vier poties uutstakken. Twie ofdaankte pitbulls mit glundige ogen en alle tanen en koezen bloot, sprongen wel twie meter bi'j et gaes van heur hokke op, klaor om oons mit huid en haor op te vreten. Wander zien oge vul op 't laeste op een stabi'jgien, op et oge een twielingbreur van oonze Loeks, dat him vol verwaachting en wiemelstattende ston an te kieken. We mochten d'r een schoffien mit uut kuieren. Et biest was zo zenewaachtig en uut de schroeven, dat hi'j uut zien gevangenis mocht, dat Wander him niet an de baand hadde, mar hi'j Wander. Hi'j zette de sokken d'r in, niet zachies, nee, mit bastend geweld gongen de tweeje d'r vandeur. De wilde jacht kwam krek op 'e tied veur een briede sloot an zien aende, et biest in 't waeter en Wander poestende en hiemende mit ien bien op 't dreuge en de aander tot an de kni'je in et entekros.

We zollen him mar mitnemen. Nao wat formaliteiten en nao wat geld betaeld te hebben, stapten we in de auto, ikke aachter et stuur en Wander mit de hond op 'e aachterbaank. "Hool him goed in de stringen, ik wil nog niet verongelokken," zee ik. Et gong goed, we kwammen hielhuuds thuus.

Een weke laeter vreug ik Wander, hoe et mit et hontien was. "Giet wel," zee hi'j, "mar ik wil him geleuf ik niet holen. Hi'j is me te wild." "Kiek et eerst nog mar es een weke an," zee ik. Weer een weke laeter stelde ik dezelve vraoge, mar now zee Wander: "Hi'j blijft hier, ik wil him nooit weer kwiet." Zo mal was hi'j in twie weken mit Fellow wodden.

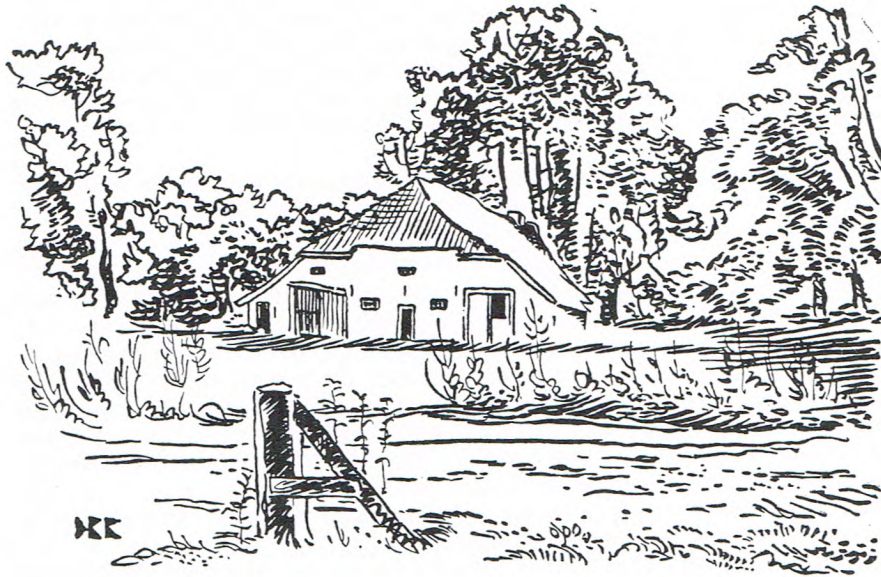
Fellow, zo nuumde hi'j de hond en dat betekent: kammeraad of maat. Een goeie naeme. Et was een lief biest. In twie weken hielendal tot rust kommen, gezeggelik, schone, altied om de baos henne op et hiem. Wander gong mit him uut fietsen en wol now gien hiele dag meer van huus, zo wies was hi'j mit zien hontien. Et biest vulde een klein betien et gat op, wat in Wander zien leven sleugen was. Wander hadde vrogger een vrouw had en een kiend, wettelik is dat nog zo, wettelik is hi'j niet van zien vrouw scheiden, hi'j dreegt zels de trouwring nog. Hi'j praot nog altied over "mien vrouw". Op een goeie, of beter kwaoie dag, het ze him uutlegd wat d'r mit heur an de haand was en doe bin ze in vrede, mar mit piene in 't hatte uut mekere gaon. Now woont ze al jaoren mit heur ni'je liefde, heur vrundinne, in Stienwiek. Et was een grote klap veur Wander. Hi'j is ok et type niet, om nog es mit een aandere vrouw opni'j te beginnen. Hi'j praot d'r niet over, mar ie kun je veurstellen, wat hi'j te verwarken kregen het. Et kiend, een maegien, woonde eerst bi'j heur mem, mar is now groot en studeert in de grote stad. Geregeld giet Wander mit zien waske naor "zien" vrouw en heur vrundinne en brengt eier en gruunte veur ze mit. Eerst woonde Wander op een flat, hielendal alliend vanzels, tot hi'j et vervalen huus hier aachter oons, niet veer van de Lende of, in et laand zag. Hi'j kon et kopen, knapte et staorigan open en maekte d'r een mooie tuun omme toe. Mar hi'j vuulde him allienig en ienzem. Doe kwam Fellow, nooit zag ie meenske en dier, die meer van mekeer hullen.

En now was Fellow, al twee jaor zien trouwe kammeraad, vot. We zochten de hiele omgeving of, de hujlanen bi'j de Lende langes en mit de auto toerden we de naoburige dörpen of. We zochten tot in twielochten, mar alle gezuuk leverde niks op. Hi'j was vot en bleef vot.

Aovens op bedde, ik kon niet slaopen, hebbe ik bi'j mi'j zels zegd: "Lieve Heer, as ie bestaon, laot Fellow dan weeromme kommen," niet wetende, dat op dat mement mien weens al vervuld was. De morgen d'r op, hiel betied, we laggen nog op bedde, gong de tillefoon. Mien vrouw pakte an: "Mit Wander, ik wol evenpies zeggen, dat Fellow weeromme is, hi'j ston gisteraovend om elf ure veur et keukenraem te blaffen."

Zol Oonze Lieve Heer dan toch bestaon? Fellow het nooit verteld, waor as hi'j west hadde. Wat kan een onneuzele hond soms toch een protte veur een meenske betekenen!

Mit D.K.K. d'r op uut! (II)

In Smeerling (tussen Onstwedde en Vlagtwedde) tekende
Dirk Kerst Koopmans dit boerehuus en -hiem.

Column

Waar zollen we mit mekaander wezen zonder de wetenschap? Nargens! Wat is et toch een zegen veur oons allemaole dat d'r wetenschoppers binnen, want die maeken et leven zovule makkeliker en ienvooldiger. Veur een tied laank ston d'r in de kraante dat twee Tilburger taelkundigen ontdekt hebben daj' een vremde tael vule beter uutspreken kunnen aj' veurof wat sterke draank en valium bruken. Now, ie moe'n d'r mar op kommen. Mar et is vanzels, naoder bekeken, zo simpel as wat. Aj' goed in de lorem binnen en ie gooien d'r ok nog wat valium tegen an, dan ontspant je dat en ie wo'n d'r wat zwieriger van. Ie batsen d'r gewoon vule lekkerder in. Now, ik zal jim wel vertellen, die uutvining is et behoold veur et Stellingwarfs.

Ieder jaor orgeniseert de Stellingwarver Schrieversronte naemelik een cursus Stellingwarfs veur beginners. Ok veur meensken uut Hollaand en zo. Now, et is vanzels niet zo makkelik en leer goed en geef Stellingwarfs praoten. Acht dat niet te licht. Verstaon en lezen, dat gaot best wel, mar praoten... Mar da's now dus allemaole mar een kleinighied meer. Iedere cursist, elke Hollaander kan dommiet mit glaans zien diplome Stellingwarfs haelen. We schinken gien koffie meer op 'e cursusaovens, mar we voeren de cursisten een peer glaezen sterke draank op en daor strijjen we wat pillegies valium deur henne. En dan zuj' es zien. Et waeter klaetert tegen de glaezen. Dat stoere Stellingwarver zinnegien roegelt de cursisten dommiet mit et grootste gemak deur de raandstedelike strotten. En op 'e examen-dag gooien we d'r gewoon nog een peer liter finkelwaeter extra tegen an. Et cursusgeld zal zo wel wat in de hoogte moeten deur al die alcoholische en geestverroemende extragies, mar wat wi'j'. Knap Stellingwarfs praoten leren moet je verachies toch wel wat weerd wezen, zo'k zo zeggen.

En daenk trouwens ok es even an al die Stellingwarver oolden, die 't zo muuilik hebben mit et grootbrengen van de kiender. Want dat vaalt niet toe vandaege-ande-dag. Dat moej' ok niet te licht achten. Want wat veur tael moej' de kiender nog bi'jbrengen tegenworig? Stellingwarfs? Och nee, daor koj' vanzels niet zo wied mit. Stellingwarfs en Nederlaans toegelieke dan? Nee, daor hebben de kiender gien tied veur, want ze moe'n ok op 'e tied naor de disco en ze moe'n naor de video kieken en ze moe'n Madonna playbacken. Drekt allierend mar Nederlaans dan? Ja netuurlik, da's de minste rompslomp.

Mar ja, die oolden blieven dan vanzels nao verloop van tied wel zitten mit een levensgroot schuldcomplex. Now leren we oonze kiender allienig mar Nederlaans en gien Stellingwarfs. Now is et oonze schuld dommiet as et Stellingwarfs om de klinke gaot. Oonze schuld, want wi'j hebben et de kiender niet meer bi'jbrocht. En dat is verkeerd, dat is hatstikke verkeerd, kultuurbarbaren daj'm binnen, knaegt en knarpt et geweten. Naachs dromen ze d'r van en gillende wo'n ze wakker. "Oe vrouw toch, ik hebbe weer zo verschrikkelik mal droomd, et kultuurspoek zat me aachternao. En dan drinken ze beidend een koppien waarme melk in de keuken om weer wat tot bederen te kommen.

En dat hoeft now dommiet allemaole niet meer: de slaopeloze naachten, de

malle dromen, et tegenstribbelende geweten. De Stellingwarver opvoeders kriegen heur gemoedsrust weeromme van twie Tilburger taelgeleerden. En dat speert een protte waarme melk en een psychiater uut. Gewoon ien keer in de weke tiedens et uurtien hiemkunde op schoele wat andacht an et Stellingwarfs besteden. Niet een hiel ure vanzels. Zo overdreven hoeft et now drekt ok weer niet. Krap tien minuten? En as we dat dan es drekt in 't begin van de middag doen. En as de oolden de kiender dan tussen de middag een kejakkien deur de yoghurt doen en een half pillegien valium. Een halfien ja. Et bin nog mar kiender, now? Now dan zij'm d'r es van staon te kieken hoe oonze Stellingwarver jeugd et Stellingwarfs weer onder de kleine kni'jgies krigt. Et roegelt heur dommiet zomar weer deur de kleine strotties. Et Stellingwarver waeter klaetert tegen de glaezen dat et een lieve lust is.

Veurlezen veur Omroep Friesland op 21 juni 1990.

Peggy Klinkhaemer

De melkbusse

Mooi was hi'j, feguur van "standing"
in de mennigte op 'e ri'j,
't glanzend nommer op zien vessien
gelt niet meer... et is veurbi'j!

Een inkelde het nog gelok had,
die kreeg deur een schilderskwast'
hiel zien rieke boerelevend
fris in kleuren op zien bast.

Zien auriool dat gong verloreun
bi'j de intree van de tank.
Dat is de tied... Dat mos gebeuren...
Trouwe busse...! Stank veur dank!

Harmen Houtman

Vincent zien 1853 -1890

schoenen 1890 -1990

Et leer is verweerd,
de zolen versleten,
de laeste schoenen,
wie zal 't weten,
stille veur 't bedde
bi'j zien laeste zocht,
blieven waachten
op nog een tocht....

tocht in zien heufd;
bliedschop en lieden,
twiefels en hatstocht
en zwaarmoedig strieden.

Et vene van Drente,
zol 't nog plakken,
modder van Braobaant
kleeft an de hakken,
de zonne van Arles,
et leer wodt weer had,
de regen van Londen
maekt alles nat....

natte sporen op velden
blossems an bomen,
dörpies en stalties;
varven en dromen.

De eersten in Zundert
veur 't leren van stappen,
Auvers-sur-Oise
waor zien veters knappen.
De schoenen die zwurven,
dwas deur zien leven,
gaf hi'j oons mit,
blift hi'j oons geven.

Lodewiek H.

Dagboekfragmenten 1989

Deensdag 1 augustus. Op Ned. III in *Van Gewest tot Gewest* een onderwerp mit filmpien over Abe Lenstra, de legendaorische en onnaovolgberere voetbalder uut Et Vene in de jaoren '42 tot ongeveer '54. In et Van Harenmuseum in Et Vene is op et mement een tentoonstelling over Abe en die veur hiel sportief Friesland zo belangrieke en mooie tied.

Abe was ét grote veurbeeld, dé sportieve held van mien jeugd, de tied da'k zels aorig onderwegens was een goed voetbaldertien te wodden. Elke jonge die wat meer as gewoon haandig was mit een balle, goed koppen en passeren kon, een protte trukies kende en meer doelpunten maekte as wie ok, wodde deur oons "Abe" nuumd, de hoogste erkenning en ere diej' iene geven konnen. Mar echt lieke goed, betoefd en liep wodden as Abe zels, nee, dat was niet meugelik. Abe was onvergelielik, niet te evenaoren, boveneerds, dé voetbalgod van oonze jeugd. We smulden van de kraanteverslaegen van wedstrieden van "Heerenveen" en van et Nederlaans Elftal daor as Abe een heufdrolle in speulde deur zien technisch en taktisch inzicht en de geweldige, daeverende doelpunten die hi'j maekte. Mit hiel Friesland weren we diepe in de rouw en hatgrondig verontweerdigd en lelk, de keren dat Abe niet in et Nederlaans Elftal opsteld wodde, omdat hi'j niet op zien geliefde linksbinnenplak speulen moech, of "te grillig" of gewoon niet goed genog kunnen wodde deur "de heren van de Keuzekemmissie". Potverdrie, die "heren" konnen zels niet iens voetballen, hoe konnen ze dan beoordielen as Abe wel "goed genog" was! Allegeer vrunties-poletiek, de Hollaanders, die et dichtste bi'j et vuur zatten, wodden ja altied veurtrokken boven de voetbalders uut et Noorden.

Mit mien ien jaor jongere breurtien, ok een verwoede voetbalder, bin 'k in de jaoren '46 tot '54, de periode dat "Heerenveen" negen keer achter mekeer kampioen van de ofdieling Noord van de KNVB wodde, naor verscheiden kampioenswedstrieden west. De intree was veur oons, kleine jongen, doe 35 ct., laeter twie kwatties. Vaeke was et veurof nog een hiele toer en kom an et neudige geld, mar as dat lokte weren we de keuning te riek en praotten we daegen van teveuren over niks aandere as "de wedstried van zundag". Wel ha'k een gluiende hekel an et vreselike dringen en drokken van de mennigte daor aj' in te lane kwammen veur et begin van de wedstried as et toegaankshekke nog niet los was. D'r kwammen vaeke 15- tot 20-duzend meensken uut hiel Friesland op of en d'r was mar plak veur ongeveer 18.000, dat ie mossen mar ofwaachten aj' nog een kaortien kregen om toelaoten te wodden in "et Friese voetbal-Walhalla". En dan de opluchting en et grote gevuul van bevrijding aj't toch weer opredde hadden en mit et kaortien as een kostbere schat in de haand op die grune roemte om je toe keken om een goed plakken te vienen. Wat hewwe mitleefd mit en geneuten van de voetbalprestaosies en -aeventuren van Abe en Jan Lenstra, van de lange keeper Tiemen Veenstra, de "tank" Marten Brandsma, dreumes Germ Hofma, schoele-meester en anvoerder Henny Jonkman, Jaap "Mollo" de Jong, Sietse van der Laan, Wim Molenaar, Jan Wuyts, Jan Ploegh, Jan Bosscha en Cor Blauw. Die overwin-

ning mit 6-5 op et grote Ajax uut Amsterdam mit speulders as Cor van der Hart, Potharst, Van der Linden, Joop Stoffelen, Van der Hoeven, Van Dijk, Guus Dräger en Rinus Michels, naodat "Heerenveen" twintig minuten veur et aende nog mit 5-1 aachter staon hadde, dat was geweldig en sleug in hiel et laand in as een bom. Mar ok sleug in as een bom et onverwaachse verliezen mit 3-1 uut tegen BVV in Den Bosch, doe "Heerenveen" et laanskampioenschap eindelijk veur et griepen hadde mar et weer krek niet redde. Dat was in 1948.

Nao die wedstrieden was et altied alderheiselikste druk op 'e B-weg van Et Vene via Ooldchaska en Haskerhorne naor De Jouwer. Mien breur en ik gongen altied op 'e fiets, et was mar tien kilemeter. Op 'e weerommeweg, as iederiene zo rap meugelik naor huus jachte om de rest van de familie op 'e hoogte te brengen van alweer een onvergetelike overwinning, hewwe wel es geveerlike situaosies mitmaekt en ongelokken zien gebeuren, mar oonszels is gelokkig nooit wat overkommen. As et regende kwammen we vaeke deurnat thuus, mar dat hadden we zels mar kwaolik in de gaten: we hadden een prachtige wedstried zien, Abe hadde weer geweldig speuld en hiel wat tegenstaanders veur schut zet, en daor konnen we nog daegenlaank over naopraoten tegen iederiene die ok gek op voetballen was. A'k now een inkelde keer weer es over die diek tussen Et Vene en De Jouwer komme, schieten me een hiele protte van die belevings uut mien voetbaljeugd weer in gedaachten. Et het een prachtige, onvergetelike tied west, en dat is wis en werachies veur een groot pat ok te daanken an die fantastische voetbalder die Abe Lenstra was.

Zaoterdag 5 augustus. Vandemorgen mit de overbuurman naor et Van Harenmuseum in Et Vene west om de tentoonstelling over Abe Lenstra en de glorieuze voetbaljaoren van "Heerenveen" te bekieken. Wát een materiaol, wát een foto's, wát een gegevens, en wát een belangstelling! Inderdaod, dit het veur hiel sportief Frieslaand een roemriek en onvergetelik voetbaltiedpark west, de tied dat de wondervoetbalder Abe Lenstra de lieveling van hiel et Friese volk was, een gewone jonge die alderdeegst veur een bedrag van f 60.000,-- (doedestieds een hiel flink bedrag veur een voetbalder) de vleispotten van et koolde, nochtere Heitelân niet ruilen wol veur et waarme Italië. Starke herinnerings an en beelden van mien eigen voetbaltied bi'j de pupillen van de R.K. voetbalveriening "Friso" (laeter, nao een fusie mit "De Kooi", is de naeme "Sportclub Joure" wodden), de oefenperti'jgies die we nao schoeletied haost et hiele jaor deur mit mekaander speulden op alderhaande velties en kaampies in en om De Jouwer, de fietstochies in april en meie naor de kampioenswedstrieden in Et Vene, de laeste wedstried mit "Friso" veurda'k in september '49 naor kostschoele in Venlo gong, tegen de pupillen van "Heerenveen", - die deur Abe Lenstra traint wodden en die dat jaor de besten van Frieslaand weren,- die we mit mar liefst 3-0 versleugen, geliefde plakkies bi'j et voetbalveld van "Friso" daor awwen in de sloties dikkoppies, sallemasters en stiekelbaorsies vongen, et bossien vlak bi'j huus daor a'k mezels et laeste jaor veur "Venlo" tot oprichter en opperheufd van een Indianeklub van 12 jongen promoveerd hadde, de winterse tochten deur de lanen over de bevreuren sloden naor schoele toe, vaseline op 'e neuze, lippen en wangen tegen de scharpe koolde, Heit

die me in de lange winter van '43/'44 an de haand scheuvelen leerde, de spannende en aangstige jaoren van de laeste wereldoorlog, de bevrijding op zondag 15 april 1945 deur de Canadezen, de beschieting van Schasterbrogge, de verbrande koenen en dooie Duitsers die d'r laggen, de daegenlange bevrijdingsfeesten op 'e Jouwer, et staorigan weer gewoon wodden van et daegelikse leven, et via Heit en Omke Broer in de kunde kommen mit et voetballen, Et Vene en... oonze grote trots, Abe Lenstra, - negen of tien jaor moe'k doe west hebben, - een eupenbaoring die mi'j, leergierig joongien a'k was, een protte wille verschaft het in mien jeugd, een tied daor a'k nog altied mit een hiele protte plezier an weeromme daenke.

Mien omke, Broer de Boer, ienigste breur van mien mem, het nog twie jaor in et eerste elftal van "Heerenveen" as midveur naost Abe Lenstra staon. Dat was in '43/'44. Hi'j kon d'r prachtige sterke verhaelen over vertellen. Zo zol Abe in een wedstried tegen BVV thuus in Et Vene es een keer de doellatte dwas deurdemidden knald hebben. De wedstried mos doe een tietien onderbreuken wodden om een ni'je latte op 'e doelpaolen te zetten; et doelpunt liekewel wodde deur de scheidsrechter niet toekend. Zels zol mien omke es een keer in een kampioenswedstried tegen ADO in Den Haag een hiel biezunder doelpunt "versierd" hebben. ADO was starker en "Heerenveen" kreeg zo goed as gien kaans op een doelpunt. Ze stonnen dan ok mit 2-0 achter. Mien omke vun dat daor neudig es wat an gebeuren mos. Doe hi'j tegen et aende van de wedstried een klein kaansien kreeg, op doel scheut en de balle al weer deur de keeper keerd wodde, stapte hi'j op 'e keeper of en zee: "Die balle is niet goed, hi'j is te slop, we moe'n de reserveballe hebben." Die lag bi'j de keeper van ADO achter in et doel. De keeper smeede te "sloppe" balle achter him in et doel en pakte de reserveballe. De scheidsrechter fluitte doe veur een doelpunt van "Heerenveen". Hoe ADO ok protesteerde, et doelpunt was geldig, vun de scheidsrechter. Spietig genog verleur "Heerenveen" toch nog mit 2-1.

Mien omke wodde al een poze deur de Duitsers zocht veur de "Arbeitseinsatz", mar hi'j was heur iederkeer te liep of. In een kompetisiewedstried in Sneek tegen de gelieknaemige ploeg, doe de wedstried al een poze an de gaank was, kwammen d'r inienend Duitsers opdaegen. Mien omke dee, nao overleg mit Abe, krek as was hi'j blesseerd, gong naor de klieckaemer en is in et burgerkloffien van Abe et sportpark van "Sneek" ontvlocht en zo alweer an de Duitsers ontkommen. Dit laeste veurval staot ok vermeld in et boek *Rondom Abe; een voetbalepisode in Friesland*, daj' op 'e tentoonstelling kopen konnen. 'k Hebbe me d'r ok een exemplaor van anschaft; et staot vol mit foto's, wedstriedverslaegen, kompetisiestaanden van de ofdieling Noord en de kampioenskompetisie uut de jaoren '42 tot ongeveer '53, reperdukties van kaorten, anplakbiljetten en kraanteverslaegen uut die jaoren, en is van een veurwoord veurzien deur o.e. Herman Kuiphof, Jan Mulder en Freek de Jonge. Een biezunder riek en interessaant bezit veur iederiene die disse glorieieke Friese voetbalperiode bewust en mit enthousiasme beleefd het en d'r nog altied mit graegte an weeromme daenkt. Ik bin dan ok biezunder wies mit dit boek en zitte d'r vaeke in te blaederen en te lezen, now 'k me realisere dat dit veurgoed verleden tied is en ik as vuuftiger bi'j lange nao niet zo goed meer mit een balle uut de voeten kan as da'k doedestieds kon.

Wat zol et een veraarming veur et laandschop betekenen aj' gien meulen meer zien zollen. Meulen, zoas o.e. de staotige zaodmeulen of de kleindere vlogger ronn'dri'jende spinnepkop, daor as Nederland in de hiele wereld bekend deur wodden is. Disse Hiemerter Spinnepkop is te vienen in de Friese Greidhoeke, noordelik van Hichtum, in de buurt van de Zeilvaort van Harlingen naor Bolsward. Midden in de lanen mit een veurjaorspracht van peerdebloemen, botter- en dotterbloemen staot hi'j daor now warkeloos en lat al et entekros in de slot mit ruste. Een schoffien leden is hi'j restaureerd, zodat hi'j now de oolde weer is. D'r zit mar kwaoliek zeil op 'e wieken, et is mit touwen opruuld in de lengte van et latwark. Zonder de hulpe van Aeolus kan hi'j zien dri'j niet vienen. Mar gelokkig zitten we in Nederland niet vaeke zonder wiend, zodat hi'j wisse is van zien bedrijfszekerhied.

Tekening en tekst A. Kruse.

Klaas Knillis' Hofstra

ieje + ikke = wi'j

in et begin
hiette et
van verliefdhied

nao zeuven daegen
wodde et liefde

mar gister hewwe
veur et eerst
woorden had

en now hiet et
inienend van
relaosie

oe behude mi'j
veur die
iewige trouw

Klaas Knillis' Hofstra

duuster

gedichten schrieven
kan allierend
as et duuster is

ie kun niet
naor buten kieken

dat ie moe'n wel
naor binnen kieken

Daegelikse dinkies

Wieger en Jantien hadden een uitnodiging kregen van een neve van Wieger om een peer daegen mit de Friese meren op te gaon. Dat Wieger en Jantien now zokke waetersportmeensken weren, dat niet. Zwemmen konnen ze gien van beidend, heur waetersport gong niet veerder as de badkupe in heur badkaemer in heur mooie bungalow. De neve beschikte over een mooi, flink groot plezierjacht. Och, een peer daegen op zoe'n plezierjacht, daor hoefde een meenske toch niet zwemmen veur te kunnen. Ze zollen wel een aentien van de railing of blieven. Dat ze nammen et an! Et konnen best een peer mooie daegen wodden as et weer wat mitwarken wol. Now hoefde 't om Wieger en Jantien niet zo waarm te wodden. Ze trokken de kleren toch niet uut. Ze dochten d'r niet an en gao zowat naekend veur op 'e boot liggen. Zo jong weren ze niet meer, dat zovule moois hadden ze ok niet meer om zien te laoten.

As de weerberichten goed weren, dan zollen ze d'r een weekaende in et laeste van meie, begin juni op uut. Et liefst nog in meie, want dan is Frieslaand op 'n mooisten as alles gruuit en bluut. De grune weilanen mit et bonte vee, de hujlanen vol mit rooie zoerstangen en gele peerdebloemen. Dan is Frieslaand krek een grote bloemetuun. En ja heur, Pelleboer beloofde een mooi weekaende in de laeste helte van meie, dat et zol mar wezen. Beide huusholings nammen veur twee daegen mondveurraad mit.

Zaoterdagsmorgens wodden de trossen lossmeten en et twiedaegse aeventuur was begonnen. Ze stoomden op naor de kleine zee, et Tjeukemeer. Et zunnegien was d'r lekker bi'j. Wieger en zien neve hadden alletwieje een witte pette op. Tegen alle jachten die ze tegenkwammen stakken ze de haand op. De twee vrouwluden hadden heur ok wat sportief opdost. In de middag veerden ze al op et Tjeukemeer. Een prachtig gezicht, de dörpen die an et Tjeukemeer in de zonne laggen mit in de veerte een hiel klein betien dieze. De temperatuur was 26-27 graoden wodden, mar dat kuj' op et waeter wel hebben. In de naomiddag kwammen ze op et Sneekmeer en aovens gongen ze Sneek even in. Niet te lange vanzels, ze wollen niet te laete op bedde, want eredaegs mossen ze weer op huus an. Al mit al voldee et Wieger en Jantien mar best. Dit was weer es wat anders as altied mar warken op 'e plaetse.

Zundagsmorgens slepen ze uut en om 10 ure gooiden ze de trossen weer los en ze zetten weer op huus an. Et was zoel weer wodden, de locht begon wat te betrekken, en doe ze in de buurt van et Tjeukemeer kwammen, zat d'r al een flinke bujje. De neve mos mit melkerstied thuus wezen, dat ze besleuten mar om deur te zetten. Doe ze et meer opveerden, was de bujje d'r ok. Et begon te spoeken en slim hadde te wi'jen en et vuur was niet van de locht. De neve en de vrouw zatten boven in de stuurhutte, Wieger en Jantien weren onder in de boot kreupen. Et wodde zuver donker. Et gong d'r alderheiselikst omweg. De boot slingerde en steigerde en et was allemaole waeter om heur henne. Wieger en Jantien stonnen doodsangsten uut. Et waeter sleug mit alle macht tegen de glassies an die onder

in de boot zatten en ze kregen et gevulte dat ze onder et waeter deurveerden. Doodsbenauwd kreupen ze mekeer an, ze weren d'r van overtuugd, dat ze dit niet overleven zollen. Ze hadden et angstzwiet op et veurheufd staon. As twie bange voegelties zatten ze tegen mekeer an te waachten op et mement, dat et noodlot toeslaon zol.

Mar bujjen duren ok niet iewig, want doe ze de vaort naor Echtenerbrogge inveerden, begonnen de elementen wat te bederen. En doe ze op Echtenerbrogge ankwammen was et zo goed as over, en doe ze de oolde bekende Kuunder weer opstoomden, scheen de zonne al weer. En daor was ok et aende van de tocht. Doe Wieger en Jantien van de boot ofstapten zee Wieger: "Da's ien keer mar nooit weer. Ik hebbe veur mien leven waetersport genoeg had!" En de witte pette kwam in 't vervolg in et hujlaand op!

Bote Stellingwerf

Teken

D'r vligt een koppel
wilde gaanzen over.
De winter maekt
et V-teken.

Bote Stellingwerf

As de wiend liggen gaot,
hebben de bomen
de stemme verleuren.
Mis ik de mooiste tael
die d'r spreuken wodt...

Bote Stellingwerf

De schepping dot daenken
an een boek mit raodsels,
waor de oplossing van
niet achterin staot.

Bote Stellingwerf

Bij et zuken
naor et laeste geheim,
vint de meens altied weer
et volgende raodsel.

